

Millorar la col·laboració entre escola i universitat per un pràcticum en connexió amb els reptes educatius de l'escola (2021PID-UB/006)

Eugènia Arús, Teresa Mauri, Rosa Maria Colomina, Anna Ginesta, Irene Yúfera, Javier Onrubia, Agnès Rius Escudé, Mark O'Neill, Glòria Rigol, Anna Criado, Salvador Oriola, Clara Masriera i Francesc Xavier Baladas

Resum: *Aquest projecte presenta el disseny i la implementació d'una proposta d'innovació destinada a l'assignatura de Pràctiques 2 del Grau de Mestre d'Educació Primària de la Facultat d'Educació, Universitat de Barcelona. La proposta es fonamenta en una forma d'articular i planificar les pràctiques a través d'un treball de col·laboració entre escola i universitat basat en donar resposta als reptes i metes que té el centre formador. La construcció d'uns espais que faciliten l'experiència formativa que es dona entre el tutor d'universitat, el mestre tutor de l'escola i l'estudiant ajuda a l'alumnat a aprendre d'una manera situada relacionant la teoria i la pràctica de forma reflexiva. Els resultats obtinguts demostren que els agents implicats que han intervingut en la proposta la valoren molt positivament, així com els processos implementats; es fa necessari un ajust de la proposta i de les condicions institucionals del pràcticum per a poder-la transferir a tot l'alumnat assignat als equips docents del grau de Mestre d'Educació Primària.*

Paraules claus: *Pràctiques de mestre, col·laboració escola-universitat, aprenentatge professionalitzador, equips docents.*

1. Introducció

Les pràctiques formen part d'uns dels pilars fonamentals en la formació del mestre. Les necessitats educatives actuals demanen que la universitat i el centre formador, l'escola, treballin en sintonia proporcionant a l'alumnat una experiència formativa de qualitat.

El problema que detectem, i sobre el qual intervenim, és que les pràctiques de Mestre de d'Educació Primària es desenvolupen sovint en un marc de poca connexió entre la universitat i l'escola. Habitualment aquesta última és vista com l'àmbit d'aplicació dels coneixements acadèmics adquirits a la universitat sense situar les pràctiques de l'estudiant en un espai on convergeix l'aprenentatge teòric i pràctic gràcies a l'actuació reflexiva (Darling-Hammond, 2017). Determinats autors han afirmat (Clarà, 2019; Clarà i Mauri, 2010; Pérez Gómez, 2010) que la relació entre la teoria i la pràctica està lluny de ser una relació unidireccional, per això el que aprenen els estudiants a la universitat és difícilment mobilitzat o transferit a la seva activitat pràctica a l'escola. Les intervencions educatives dissenyades pels estudiants no solen interpel·lar a les necessitats dels nens i nenes de cada

centre escolar, és a dir que no estan prou contextualitzades per donar resposta als reptes i metes del grup classe i del centre quedant alienes a les actuacions de l'equip de docents.

Aquest projecte es fonamenta en una articulació de les pràctiques partint de la realitat de les escoles i el coneixement aportat des de la formació acadèmica. La coordinació entre les dues institucions permet a l'estudiant focalitzar les pràctiques en les necessitats de l'escola, de manera que, tant l'estudiant en particular com el centre escolar en general, puguin atorgar a aquestes pràctiques un veritable sentit per a la comunitat escolar i, en conseqüència, ajudin l'estudiant a aprendre de manera situada, relacionant la teoria i la pràctica. Fem servir l'expressió "situada" seguint a Schön (1983) en referència a una situació entesa com quelcom que l'estudiant clarifica, analitza i interpreta, ja que no fer-ho podria interferir negativament en les metes que vol aconseguir la comunitat educativa en qüestió. En aquest escenari els reptes no són problemes que inicialment estan ben definits, són situacions que s'han d'aclarir i a les que s'ha de donar resposta educativa: "Òbviament el què és objecte d'aclariment i resposta ha de ser construït i definit pel docent o per l'equip de docents" (Mauri, Onrubia i Colomina, 2021, p.26).

El projecte que presentem ha tingut com a finalitat respondre a aquesta qüestió implementant a l'assignatura de Pràctiques 2 del Grau de Mestre d'Educació Primària de la Facultat d'Educació un model de pràctiques basat en la col·laboració entre escola i universitat. Aquest model implica l'acostament entre ambdues institucions, universitat i escola, per focalitzar l'acció formativa conjunta en la planificació, el seguiment i l'avaluació conjunta, implementant canvis que afavoreixin que aquesta activitat prengui el seu sentit en els motius d'actuació educativa, d'innovació i de canvi de l'escola on l'estudiant les porta a terme. El model de pràctiques que es proposa per a aquest projecte ha estat desenvolupat i valorat, a una escala més petita -és a dir a un grup molt limitat d'equips docents-, al llarg de quatre projectes previs de recerca (MINECO EDU 2013-44632-P; ARMIF2014 00052; 2015ARMIF 00014 i 2017ARMIF 00011). Els resultats obtinguts al llarg d'aquests projectes han afavorit redissenyar el plantejament i la planificació de les pràctiques que en aquest projecte s'aplica; el projecte, doncs, està fonamentat sobre experiències prèvies i bases sòlides.

La proposta d'innovació considera el centre formador com a una comunitat que aprèn pel fet que els seus membres comparteixen objectius, metes i idees, construeixen sobre les opinions dels altres, i s'ajuden per millorar la pròpia comprensió i complir objectius d'aprenentatge. La formació dels futurs mestres en el centre és el resultat de la implicació

social en la comunitat i els centres formadors s'entenen com a contextos de compromís en l'acció, de relacions interpersonals, de coneixement compartit i de negociació. En conseqüència, els reptes i motius que guien l'activitat del mestre a l'aula i la de l'equip de mestres al centre formador guien la formació de l'estudiant i orienten l'articulació de les pràctiques omplint de sentit l'activitat de l'estudiant.

El principal objectiu del projecte ha estat:

Dissenyar i implementar a l'assignatura de Pràctiques 2 del Grau de Mestre d'Educació Primària de la Facultat d'Educació una nova articulació de les pràctiques basada en la creació d'espais de col·laboració entre la universitat i l'escola i en l'actuació conjunta dels tutors i tutores respecte als objectius, planificació, seguiment i avaluació de les pràctiques que durà a terme l'estudiant.

Els objectius específics han estat:

1. Crear equips formatius conjunts entre escola i universitat.
2. Organitzar les pràctiques en base a l'anàlisi conjunta, entre els tutors de l'escola i de la universitat i l'estudiant, dels reptes i les metes que l'escola té plantejades.
3. Estructurar la planificació i seguiment conjunt de la formació en uns nous espais de treball conjunt escola/universitat, els "Espais Tutors" i els "Espais Compartits", que es duen a terme a l'escola:
  - a. "Espais Tutors": entre mestres tutors de l'escola i tutors d'universitat, adreçats a gestionar coordinadament en equip el conjunt de la proposta formativa del pràcticum així com compartir criteris i pràctiques d'avaluació continuada, formativa i autèntica.
  - b. "Espais Compartits": entre mestres tutors de l'escola, tutors de la universitat i els seus respectius estudiants en practiques a l'escola, dirigits a fer efectiu el seguiment conjunt i l'avaluació de l'activitat de l'estudiant de mestre vinculada als propòsits de canvi i millora de l'escola. La finalitat és ajudar l'estudiant a millorar-la i a millorar també la gestió de la pròpia formació.
4. Donar formació al tutor universitari sobre estratègies de treball col·laboratiu amb els centres formadors, la planificació de la seva intervenció amb la construcció d'espais

formatius de manera relacionada al llarg del període de pràctiques i d'acord amb les característiques pròpies de les Pràctiques, així com dur a terme una avaluació formativa conjunta de l'estudiant amb el tutor/a de centre.

5. Ampliar la proposta a més centres al llarg del segon any del procés formatiu.

6. Avaluar el projecte a partir de l'anàlisi de les valoracions dels participants implicats.

Així doncs la línia d'innovació principal amb la que es vinculen els objectius del projecte és "*L'aprenentatge professionalitzador. Pràcticum*". D'altres línies d'innovació amb les que el projecte també hi està relacionat són: "*Avaluació Continua*"; "*Instruments d'avaluació (rúbriques)*", i "*Equips Docents*".

L'enfocament del projecte pretén millorar el pràcticum per tal de fomentar que les pràctiques ajudin l'estudiant a desenvolupar competències professionals, facilitant-li que pugui:

- Identificar els reptes educatius als quals l'escola pretén donar resposta.
- Participar de manera efectiva en donar resposta a aquests reptes plantejats, desenvolupant la pròpia activitat docent de manera relacionada amb aquests reptes i coordinada amb l'equip docent.
- Reflexionar sobre la pròpia pràctica de manera personal i col·lectiva per guiar-la i millorar-la, si cal.
- Relacionar el coneixement acadèmic, el coneixement pràctic, i la pràctica per actuar de manera fonamentada i amb sentit en la comunitat de pràctica.

2. Desenvolupament de l'actuació

El projecte pilot s'ha implementat al llarg de dos cursos, concretament 2020-2022, portant a terme accions que s'han anat desplegant al llarg dels dos anys per aconseguir els objectius específics.

Respecte a les finalitats i objectius plantejats inicialment el primer any es va donar resposta al primer objectiu plantejat construint equips docents. Aquests equips van estar constituïts per 8 tutors d'universitat, 15 centres formadors i 15 estudiants, aconseguint la seva acceptació i conformitat de participació, prèvia informació del projecte i del compromís adquirit amb la seva participació. Es va elaborar i lliurar documentació

d'informació específica i es va portar a terme una sessió informativa en línia als centres participants.

Es va decidir no incloure totes les escoles que havien estat adjudicades a cada un dels tutors i tutores de universitat, sinó únicament aquelles que, fruit d'experiències formatives anteriors (veure referències ARMIFF ja citades), disposaven d'equips directius i mestres tutors amb disposició a implicar-se en nous espais formatius.

Es va acordar amb el grup d'innovació estructurar la proposta de pla pilot de Pràctiques 2 en tres Nuclis Temàtics :

- (i) Detectar i treballar a partir dels reptes i metes de l'equip docent del centre i el mestre del grup-classe
- (ii) Desenvolupar, per part de l'estudiant, una proposta d'intervenció docent en connexió amb aquests reptes, per contribuir a donar-los resposta i fer avançar les millores que l'escola i el grup classe es plantegen portar a terme.
- (iii) Desenvolupar les tasques pròpies del Pla de treball de l'estudiant i implementar la proposta planificada i reflexionar sobre l'activitat desenvolupada a P2.

Es va planificar i portar a terme una proposta formativa de 5 sessions -dissenyades, elaborades i impartides per Teresa Mauri i Anna Ginesta- d'una durada de tres hores per sessió per al tutor/a universitari.

Els continguts tractats van ser:

	Sessions	Nuclis temàtics	Continguts sessió de formació
P L A F O R M A T I U	Sessió 1	NT1. Els reptes i els motius de canvi i millora de l'escola	1.NT1 <ul style="list-style-type: none"> • Sentit formatiu del NT1, aspectes rellevants i caracterització. • Tasques o activitats dels estudiants al seminari i a l'escola. Recull d'evidències de les tasques en el portafolis. • Activitat conjunta del mestre tutor i del tutor de la universitat, en l'Espai Tutor 1 i en l'Espai Compartit 1.
	Sessió 2	NT2 (planificació) - NT3 (intervenció- acció reflexiva).	3. NT2 i NT3 <ul style="list-style-type: none"> • Sentit formatiu del NT2 i NT3, aspectes rellevants i caracterització. • Tasques o activitats dels estudiants al seminari i a l'escola. Recull d'evidències de les tasques en el portafolis. • Activitat conjunta del mestre tutor i del tutor de la universitat. Seguiment i avaluació conjunta dels NT2- NT3.

	Sessió 3	Seguiment i avaluació final. Qualificació conjunta de l'Estudiant de Pràctiques	3. Avaluació formativa i qualificació finals del P2. 4. Eines vertebradores del pla pilot
S E G U I M E N T	Sessió de coordinació i seguiment 1	NT2- NT3	Seguiment, valoració conjunta del desenvolupament als centres del NT2-NT3
	Sessió de coordinació i seguiment 2	Tancament	<ul style="list-style-type: none"> • Seguiment i valoració conjunta de l'avaluació final • Valoració del pla pilot i propostes de treball fase 2 d'implementació del pla pilot. • Preparació de la segona fase. La sessió 6: valoració dels ET2 i EC2, i avaluació final. Realització al final del lliurament del portafolis.

Es va lliurar material docent específic per a la implementació pràctica de cada nucli temàtic (1, 2 i 3) i del treball conjunt escola-universitat en els Espais tutors i Espais compartits de l'assignatura de Pràctiques 2. Aquest material docent va ser elaborat i el seu ús ha estat prèviament testat en el marc dels projectes ARMIF ja esmentats dels quals es poden trobar els resultats (Mauri, Onrubia i Colomina, 2021).

Tanmateix es va crear una aula Moodle de coordinació entre els diferents tutors i tutores de la universitat a on es van dipositar els materials docents elaborats i utilitzats amb anterioritat en el marc dels projectes ARMIF (ja citats) i protegits per llicències Creative Commons (CC).

Aquests materials guia eren necessaris per garantir el desenvolupament del projecte, de suport a: (i) la coordinació entre el tutors de l'escola i de la universitat als Espais tutors (protocol a seguir en els espais tutors ET1 i ET2); (ii) la planificació conjunta de la tasca de l'estudiant en pràctiques (índex del pla de treball dels estudiants en pràctiques) i el seu seguiment i avaluació continuada en les Pràctiques 2 (Rúbriques 1 i 2 i Rúbrica transversal), i (iii) material guia de la tasca dels tutors de la universitat en les sessions de seminari a la universitat. També es va incloure el contingut de les sessions de formació el curs 2021 en format Power Point.

La principal finalitat educativa va ser aconseguir integrar l'estudiant en pràctiques a la comunitat de treball i d'aprenentatge escolar on compartiria, amb el mestre tutor i l'equip docent, els reptes del grup classe als que es plantejaria donar resposta dissenyant una proposta de planificació fonamentada en aquests reptes.

El mestre tutor de l'escola i el tutor de la universitat col·laboraren en desenvolupar el Nucli temàtic 1, compartint la planificació del treball de les pràctiques focalitzades en aquest nucli (Espai Tutor 1), portant a terme el seguiment i valoració del treball de

l'estudiant (Espai Tutor 2) i compartint les propostes de millora del treball amb l'estudiant i prenent acords per elaborar una planificació que tingui en compte l'anàlisi dels reptes i configuri una resposta educativa coherent (Espai Compartit 1).

El desplegament d'aquest primer nucli temàtic sol·licità per part dels tutors universitaris i dels mestres tutors:

- Identificar els reptes, compartint-los amb el mestre de l'aula i posant-los en relació amb les actuacions observades dels nens i nenes a l'aula, i que evidencien la seva existència, així com les actuacions dels docents per donar-hi resposta.
- Caracteritzar el reptes utilitzant el coneixement acadèmic. A l'estudiant li caldria indagar en el coneixement acadèmic adquirit o disponible per definir i delimitar els diferents aspectes que conformen cada repte i explorar-ne les seves dimensions.
- Per últim, delimitar l'abast d'aquests reptes en el centre escolar, ajudant-lo a indagar si el que els planteja el mestre en el seu grup classe té continuïtat amb el que planteja l'equip docent a nivell de tota l'escola.

Al llarg d'aquesta primera fase els estudiants en pràctiques deixaran constància de l'anàlisi de la relació entre els reptes, la resposta educativa i les metes a nivell de grup classe i a nivell d'escola, i el prendran com a base de la pròpia proposta d'actuació docent. En definitiva, la rellevància d'aquesta anàlisi es troba en l'ús que l'estudiant en farà dels reptes prenent-los com a marc de referència de la seva intervenció, elaborant una proposta de planificació docent que els tingui en compte a mode de contribució, al costat del seu mestre tutor de pràctiques, a donar resposta a aquests reptes i millorar, si cal i en la mesura de les seves possibilitats, la resposta actual en el grup i el centre.

EIXOS DE TREBALL-NUCLIS TEMÀTICS

R **Els reptes del grup classe i de l'escola (NT1)**
Els reptes educatius que es plantegen al grup classe i l'escola (*què?*)
La resposta educativa que s'hi ofereix (a l'escola i al grup) (*com?*)
Les metes-objectius de canvi i millora que es persegueixen (*per a què, què es vol aconseguir?*)

e

f **La planificació de l'actuació educativa (NT2)**
La coherència entre l'anàlisi de la pràctica i el disseny d'una proposta educativa ajustada a la relació entre els reptes i les metes: *com podem intervenir per donar resposta al reptes del nostre grup classe de pràctiques?*

l

e *Per exemple: treballem el cos humà i atenem a la diversitat de ritmes de treball dels alumnes del nostre grup. Dissenyem actuacions/estratègies per donar resposta als reptes que planteja el nostre grup i ajudem als alumnes a progressar en el desenvolupament de competències*

x

i **L'actuació a l'aula i al centre (NT3)**
Actuar i reflexionar sobre la pròpia actuació. L'anàlisi de les *situacions* de la pròpia pràctica; *què hem fet, com ho hem fet? com ens han reaccionat els nens? com ens hem sentit? què ens ha sobtat de la nostra intervenció? Reflexionem-hi.*

ó

Al llarg del primer curs la formació del tutor/a d'universitat es va centrar en el nucli d'activitat 1: els reptes, la resposta educativa i les metes o motius de canvi dels/de les mestre/a tutor/a i de l'escola; i durant el segon curs es van treballar més a fons els nuclis de planificació situada, d'intervenció a l'aula i reflexió dels estudiants sobre les pràctiques. El pla formatiu del segon any tractà els següents continguts:

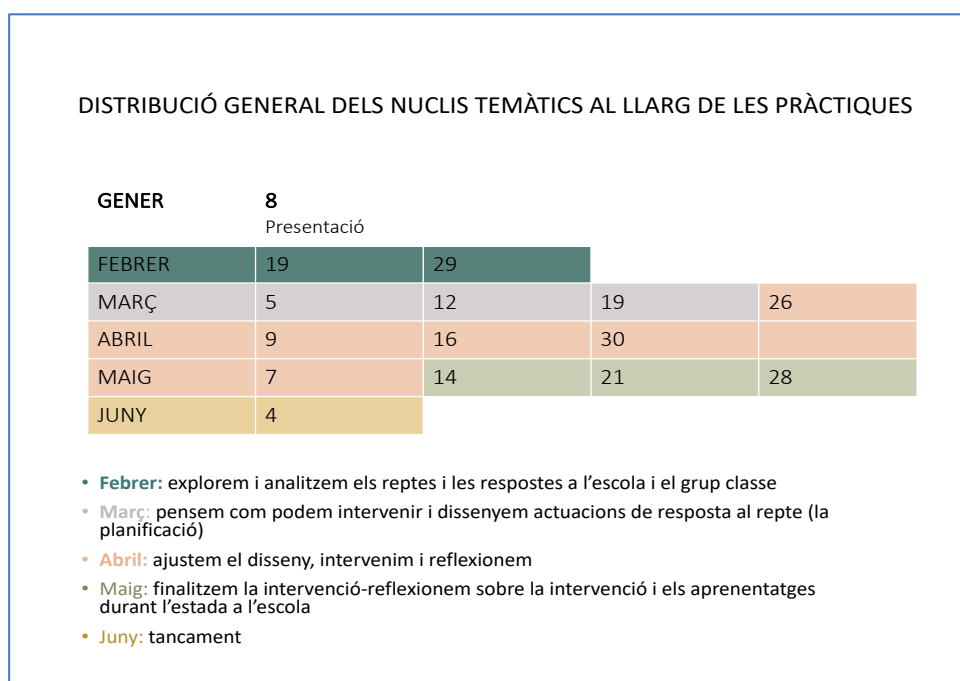
Sessió	Nuclis del Pla de Formació	Continguts sessió de formació
Sessió 1	<p>N1. Els reptes, la resposta educativa i els motius de canvi i millora de l'escola</p> <p>Espai tutor 1 . Decidir l'activitat de l'estudiant a l'escola; iniciar la col·laboració.</p>	<p>Presentació del programa de formació</p> <p>Breu recordatori de les bases de la proposta de pràctiques</p> <p>Sentit formatiu del N1. Presentació, posta en comú, debat i presa d'acords, si s'escau.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aspectes rellevants i caracterització • Tasques o activitats dels estudiants <p>Sistema d'espais de planificació i seguiment conjunt de l'estudiant a les pràctiques entre el Mestre tutor (MT) i el Tutor de la universitat (TU)</p> <p>El primer espai tutor. El paper del tutor de la universitat</p> <p>Materials i recursos</p>
Sessió 2	<p>N2. Planificació com a contribució a donar resposta educativa als reptes</p> <p>Espai tutor 2. Funció de planificar i acompanyar la planificació</p>	<p>Sentit formatiu del N2. Una planificació amb sentit per l'escola i la seva millora</p> <p>Cap a una planificació coherent i situada</p> <ul style="list-style-type: none"> • L'espai tutor 2. Funció de planificar i acompanyar la planificació. • Decisions a compartir entre tutors sobre la planificació (concepció, duració o nombre de sessions; distribució de sessions; elements rellevants de la planificació; seqüència seguir en la seva elaboració i acompanyament a l'estudiant) • Criteris de seguiments a compartir: R2 • D'altres materials i recursos
Sessió 3	<p>Els Espais tutor com a sistema.</p> <p>Visió de conjunt al llarg de les pràctiques</p>	<p>Síntesis de les funcions dels espais compartits al llarg de les pràctiques</p> <p>Aspectes organitzatius</p> <ul style="list-style-type: none"> • Calendari dels espais tutors i relació amb l'agenda de treball dels estudiants. • Materials i recursos com a sistema
Sessió 4	<p>NT3 Implementar la planificació , Reflexió sobre la pròpia pràctica</p>	<p>Sentit formatiu del N3. El pas del disseny a les situacions de la pràctica</p> <p>La reflexió com a procés de coneixement i gestió de la pròpia pràctica.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Materials de suport a la reflexió <p>Material de seguiment de l'actuació pràctica (R3)</p>
Sessions 5	<p>Els Espais Compartits com a sistema.</p> <p>Visió de conjunt al llarg de les pràctiques</p>	<p>Funcions dels espais compartits al llarg de les pràctiques .</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seguiment, avaluació i autogestió de l'aprenentatge per l'estudiant • La retroacció . Dinàmiques i formes efectives . <p>Aspectes organitzatius</p> <ul style="list-style-type: none"> • Calendari dels espais compartits i relació amb l'agenda de treball dels estudiants <p>Presca d'acords conjunta de l'equip de tutors del Pla pilot sobre les seves funcions en els espais compartits el curs 2021-2022</p> <p>Els espais tutor i compartit . Estratègies comunicatives i de gestió col·laborativa del Tutor de la universitat en els espais tutors</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tancament i valoració e la formació . Planificació de les sessions de coordinació com a equip de tutors de la universitat

Al llarg d'aquest segon any ens vam trobar amb una reducció del nostre equip docent per motius aliens al projecte, principalment pel canvi de lloc de treball de dos docents universitaris associats i per l'assignació de càrrecs de gestió a dos professors més. Es va valorar la incorporació de nou professorat però, finalment, només vam incorporar una professora coneixedora del projecte per tal de no interferir excessivament en el pla formatiu ja iniciat.

Tanmateix es va continuar treballant amb les mateixes escoles que ja havien treballat el primer any. Així doncs l'equip docent es va reduir a 5 tutors d'universitat i 10 centres formadors.

Respecte a la seqüenciació de la implementació del projecte al llarg dels dos cursos acadèmics el professorat participant ens comparteix que “el primer curs va aportar coneixement d'un model nou de plantejament generant espais per identificar les seves complexitats i conèixer noves pautes i instruments.” Per contra, el segon curs ha permès aprofundir en el plantejament, “millorar aspectes no resolts el primer curs i redissenyar conjuntament parts de l'acció educativa.” Concretament duent a terme una planificació més ajustada i realista dels espais, consensuant el calendari i aprofundint en com posar en pràctica una acció formativa reflexiva a tres bandes.

1.2 Exemple de distribució general dels nuclis temàtics al llarg de les pràctiques curs 2020/21. Autores Anna Ginesta i Irene Yúfera

4. Avaluació, resultats i interpretació

S'han recollit dades al llarg de la implementació del projecte mitjançant grups de discussió inclosos en les sessions de formació i seguiment del projecte així com a través d'entrevistes mantingudes amb els tutors i tutores d'universitat participants, a més de les entrevistes mantingudes amb els estudiants participants.

4.1 Valoracions dels tutors d'universitat

Respecte als tutors d'universitat s'ha recollit la seva valoració i dades sobre el desenvolupament del projecte respecte a:

- La formació rebuda per implementar el pla pilot
- El desenvolupament global de l'experiència com a tutors/es de pràctiques
- La dinàmica dels espais de treball conjunt de tutorització (Espai Tutors / Espai Compartit)
- La seva percepció respecte a l'aprenentatge de l'estudiant
- La satisfacció i valoració de la participació en el pla pilot
- Les possibles condicions de transferència de la proposta

Dels resultats obtinguts respecte a la formació rebuda i a l'aportació del pla formatiu es destaquen “una nova mirada en l'enfocament de les pràctiques”, un enfocament que ajuda a sistematitzar processos per “generar un context de col·laboració amb les mestres tutores i el centre de pràctiques”. Es valora positivament centrar la pràctica en els reptes i metes del centre, es destaca que les intervencions tenen un sentit professionalitzador i “permeten als estudiants situar-se de manera propera a la realitat quotidiana dels mestres a les aules, és a dir, a comprendre què els passa diàriament i què fan per abordar les situacions habituals de la seva pràctica en el grup classe amb els alumnes.”

La formació sobre els espais els ha facilitat “construir situacions de debat, generar a l'aula pràctiques educatives més participatives, concretar més aspectes sobre la pràctica docent, parlar sobre les necessitats presents a les escoles, treballar el contingut i els aspectes abordats en els seminaris”, al mateix temps es considera que els espais “ajuden a explicitar i a compartir els objectius de cada moment o fase de l'acompanyament en col·laboració a l'estudiant”. Respecte dels materials treballats a la formació, destaquen les rúbriques d'avaluació, “molt detallades i útils”, i “uns instruments que han facilitat la

feina i han donat seguretat al tutor/a”. Són definits com “materials i instruments pensats per ser usats en la pràctica, que intenten recollir també l’experiència de cursos anteriors i que, d’alguna manera, intenten resoldre certs problemes experimentats prèviament”.

La formació es qualifica, de forma unànime, “d’excel·lent”, puntualitzant que hauria de ser extensiva a tots els tutors i tutores de la facultat tenint en compte l’adaptació del nombre de sessions al temps de dedicació del qual disposa el professorat universitari.

En relació al desenvolupament general de l’experiència la majoria de les vegades els tutors i tutores han pogut seguir les accions planificades per a la planificació i organització de les pràctiques articulades en el 3 nuclis temàtics planificats. S’han compartit materials docents: proposta d’agenda i espais, guió-portafolis, rúbriques i proposta de planificació.

La comunicació amb la mestra tutora ha estat fluida; el primer any principalment en línia, degut a la situació de pandèmia viscuda i el segon any també s’han dut a terme “trobades presencials o videotrucades per tal de compartir el model de pràctiques i anar fent el seguiment dels i les estudiants”, a més de l’ús del “correu electrònic i whatsapp”, amb l’objectiu de compartir materials i concretar aspectes puntuals.

Les entrevistes ens han permès recollir amb detall com s’han conduït tots els processos, destacant la necessitat d’adaptació, per part del tutor/a, a les casuístiques i necessitats de cada centre. S’han recollit dades respecte a:

- Els principals objectius formatius i continguts que s’han treballat al llarg de les pràctiques
- Com s’ha reflectit en la docència dels seminaris de la facultat l’opció de centrar les pràctiques en els reptes, la resposta educativa i les metes o motius de canvi dels mestres tutor i de l’escola.
- Els documents que finalment s’han fet servir per a l’organització i l’avaluació de les pràctiques.
- Com s’ha dut a terme la relació, la comunicació i la col·laboració docent de pràctiques amb el/la mestre/a tutor/a.
- Quina ha estat la dinàmica de treball que s’ha seguit amb el MT als espais tutors.
- Quina és la dinàmica que s’ha seguit en els espais compartits.

Cal destacar aspectes importants en vers el treball col·laboratiu entre el TU, el MT i l’estudiant, implementat als espais dinàmiques i processos que queden recollits en les entrevistes mantingudes. És important conèixer les diferents dinàmiques sorgides als

espais i el tipus de comunicació establerta entre els agents implicats. Per exemple, alguns tutors i tutores afirmen que sempre han guiat la reunió mantinguda als espais “però tractant sempre de fer sentir còmoda la tutora perquè pogués fer-hi les seves aportacions sense sentir-se jutjada”. Aquest aspecte és important per tal de tenir present estratègies de comunicació i l’actitud que els tutors i tutores d’universitat haurien de tenir per afavorir una col·laboració horitzontal universitat i escola.

Respecte a la comunicació i a la intervenció educativa a tres bandes cal destacar que “els alumnes creuen que la relació MT-TU-alumne hauria de ser, en tots els casos, com el projecte RIMDA, per facilitar la coordinació, planificació, coherència, col·laboració i el bon funcionament de les pràctiques”.

Potser la part més significativa dels resultats obtinguts és la percepció vers l’aprenentatge adquirit del TU, com aquest ha detectat l’avenç en els aprenentatges de l’alumnat i si creu que aquest projecte ha interpellat també al mestre tutor. Respecte al propi aprenentatge els tutors d’universitat coincideixen en manifestar que han après a fer reflexionar l’alumnat que “cada aula té uns reptes diferents i la manera d’aconseguir arribar a la meta també ho és”. Tanmateix afirmen la capacitat desenvolupada de “construir i reajustar la representació del que suposa fer de mestre” i a “prioritzar aspectes a ensenyar gràcies a un fil conductor”.

Creuen que els i les estudiants han après a observar, descriure i analitzar el grup classe i la resposta educativa de la mestra tutora als reptes que s’hi plantegen, evitant el judici, al fer servir la valoració ben argumentada i, especialment, han après a “formar part d’un equip i a comprendre que la feina d’un mestre és col·laborativa”.

Respecte a la percepció que tenen del mestre tutor tots coincideixen en afirmar que milloren en “objectivar la seva impressió intuïtiva respecte al estudiant de pràctiques” aconseguint acompanyar l’estudiant en un estil de co-mentoria.

En definitiva es pensa que el projecte “promou que hi hagi una visió de co-responsabilitat i de reconeixement mutu entre les dues entitats que participen de les pràctiques (escola i universitat), trencant jerarquies i promovent que hi hagi objectius comuns que afavoreixen un millor acompanyament de l’estudiant”.

En vers a la transferència l’opinió general és que és factible però exigeix canvis organitzatius del grau de mestre com serien: la reducció del número d’estudiants per tutor/a i l’estabilització dels centres formadors que hi col·laboren en les pràctiques. Es

recomana que la formació dels tutors estigui inclosa en l'encàrrec docent i les escoles, prèviament informades del projecte formatiu universitari.

Hem apuntalat molt els punts forts de la proposta però no els febles. Al respecte el professorat té la “sensació d'estar enmig d'un conflicte institucional pel model de pràctiques” i caldria pensar en formes organitzatives que facilitessin l'equilibri entre “la feina a fer i la dedicació docent” que es té assignada pel tipus de contracte.

4.2 Valoracions dels estudiants

Les valoracions finals dels estudiants respecte a l'experiència implementada han estat recollides a través d'un qüestionari on es plantegen preguntes obertes respecte a l'experiència implementada. Concretament hem volgut conèixer a propòsit de:

- El desenvolupament global del treball realitzat en l'experiència de pràctiques.
- Quina valoració fan dels seus aprenentatges.
- La satisfacció i valoració de la seva participació en el pla pilot.
- Quina opinió tenen respecte a les condicions de transferència de la proposta.

El desenvolupament global del treball ha succeït sense incidències i han pogut disposar del tres espais compartits que han afavorit els objectius dels seus aprenentatges. Cal destacar que l'alumnat coincideix en afirmar que el projecte demana més feina i té més exigència (en relació a la proposta de treball del pràcticum que segueix l'alumnat que no participa en aquest projecte) però que “val la pena”. S'han pogut dur a terme un mínim de tres espais compartits que són ben valorats principalment perquè permeten un “acompanyament complet” o es donen “converses fluides” que afavoreixen els aprenentatges i l'autoavaluació de l'estudiant.

Respecte als aprenentatges que creuen haver assolit els estudiants, enumerem principalment els següents:

- Saber tractar els infants coneixent les possibles relacions mestra/estudiant.
- Prendre consciència de tota la feina que hi ha darrera de l'aula -reunions, avaluació, redacció d'informes...- que s'ha trobat molt integrada al centre.
- Conèixer el centre com una comunitat escolar.
- Haver après com donar resposta a reptes o situacions específiques a l'aula.
- Haver après de cada intervenció i sentir una evolució en la seva capacitat d'adaptació i de donar resposta.

- La importància de conèixer bé els estudiants, “un procés d’anar fent” i “de reflexió” sobre les respostes educatives rebudes.

El nivell de satisfacció de l’alumnat és positiu. S’exposen com a principals causes la relació més propera amb les tutores i el seu el suport, “gràcies a les dinàmiques d’aprenentatge i formació que planteja el projecte”. Una dada significativa és la reflexió que ens comparteix una estudiant que destaca l’experiència com a un “aprenentatge complet que aprèn a donar una resposta conjunta als reptes amb la MT.” Cal fer incís en la satisfacció de l’estudiantat en poder dedicar tot el temps de pràctiques a un únic grup/classe, sense fer canvi de grup i dos períodes, com proposa aquest projecte, l’estudiantat valora conèixer el grup i disposar de temps per preguntar-se la seva forma d’actuar.”

Respecte als punts febles del projecte destaquem el que ens diu una estudiant, recull el que assenyalen els estudiants en general com a reflexió i que pot comportar una millora: “a l’hora de fer el portafolis per la bona comunicació que hi ha entre les tutores no hi ha espai a la invenció per part de l’estudiant.” Alguna valoració coincideix amb els TU respecte a una possible reducció de les rúbriques d’avaluació.

S’afirma també que la proposta hauria de donar-se a conèixer amb més temps d’antelació reservant espais d’informació a l’alumnat on s’expliqui l’articulació de les pràctiques i les seves dinàmiques formatives, així com la seva planificació.

Per últim i en relació a una possible transferència l’alumnat coincideix en que s’ha de poder transferir tot i que un cop més es manifesta la necessitat de reduir el nombre d’estudiants assignats a cada tutor/a.

Respecte a les opinions dels docents d’escola no hem sigut capaços de recollir una valoració sistematitzada ja que hem percebut que no podíem demanar més implicació en el projecte. Sabem que es troben satisfets amb la proposta i que els agradaria que la seva feina fos reconeguda per part del Departament d’Educació per poder-se dedicar amb plenitud a aquesta tasca formativa. Tanmateix hem recollit que en cas de no poder ser així es necessita reduir les rúbriques d’avaluació i els espais que es fan fora de l’horari lectiu.

5. Valoració de l’experiència i conclusions finals

Respecte a la valoració de l’experiència podem dir que ha estat molt positiva tot i que som conscients de les limitacions de la proposta on el tutor/a de pràctiques del Grau d’Educació Primària hauria de reduir notablement el nombre d’estudiants a tutoritzar. Tot

i així creiem fermament que el nou pla d'estudis que s'està elaborant al Grau de Mestre d'Educació Primària ha de contemplar unes pràctiques centrades en les necessitats i reptes dels centres formadors i on l'estudiant construeix el seu aprenentatge en col·laboració amb els seus tutors i tutores que planifiquen, fan el seguiment i avaluen de forma conjunta amb plans de formació situats i contextualitzats.

Creiem també necessari continuar treballant en aquesta articulació i com a conseqüència s'ha fet esmena d'aquest projecte en el capítol de llibre: "Escuela y Universidad: un tándem de complicidad para la formación musical de futuros maestros", ja que considerem que l'especialista de música en un futur ha formar-se sota aquest plantejament formatiu.

El grau de satisfacció tant del tutor/a d'universitat com de l'estudiant ha estat altament positiva tot i així es destaca la necessitat d'adaptació tenint en compte com s'articula l'ocupació de l'alumnat al grau.

Com a conclusions finals destaquem que no hem pogut acomplir tots els nostres objectius però sí la majoria d'ells. Ens hagués agradat ampliar la proposta a més centres formadors, estudiants i tutors/es el segon any del projecte. Tanmateix ens hagués agradat recollir més dades concretament les que impliquen als equips docents dels centres formadors.

Tot i així observem la necessitat d'ajustar el volum de feina sol·licitada als docents implicats i ajustar la planificació a la ocupació que actualment té el Grau de Mestre d'Educació Primària; creiem que s'ha de lluitar per poder reduir aquesta ocupació per poder fer un treball col·laboratiu entre universitat i escola de qualitat i un acompanyament a l'estudiant fonamentat en la reflexió i en les necessitats de donar resposta a la realitat educativa que l'envolta.

6. Referències bibliogràfiques

Casals, A.; Alsina, M.; Arús, E.; Cano, J.; Capdevila, R. y González, C. (2021). Escuela y Universidad: un tándem de complicidad para la formación musical de futuros maestros en Barragán et al *Innovación Docente e Investigación en Educación: Nuevos Enfoques en la Metodología Docente*. Editorial Dickynson S.L.

Clarà, M. (2019). El problema teoría-práctica en los modelos de formación del profesorado: una mirada psicológica. *Estudios Pedagógicos*, 45 (2), 179-195.

Clarà, M. y Mauri, T. (2010). Una discusión sobre el conocimiento práctico y sus relaciones con el conocimiento teórico y la práctica. *Infancia y Aprendizaje*, 33(2), 199-207.

Darling-Hammond, L. (2017). Teacher education around the world: What can we learn from international practice? *European Journal of Teacher Education*, 40 (3), 291-309.

Mauri, T.; Onrubia, J. y Colomina, R. (2021). *Mejorar las prácticas de maestro: un modelo basado en la colaboración y la reflexión conjunta entre la escuela y la universidad. Pautas e instrumentos*. Octaedro.

Pérez Gómez, A.I. (2010). El sentido del practicum en la formación de docentes. La compleja interacción de la práctica y la teoría. En: Pérez Gómez, A.I. (coord.) *Aprender a enseñar la práctica: procesos de innovación y prácticas de formación en educación secundaria* (pp.89-106). Barcelona: Graó-MEC.

Schön, D. (1983). *The reflective practitioner: How professionals think in action*. Nueva York: Basic Books.